AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2017 / 69 • Eylül 2017

AZERBAYCAN İLE AB ORTAKLIK ANTLAŞMASININ YENİLENMESİ SÜRECİ NELERE İŞARET EDİYOR?

Tutku DİLAVER

Analist

Tutku Dilaver*

AVİM'de Uygulamalı Eğitim Programı Katılımcısı

Azerbaycan ve Avrupa Birliği arasında 1999dan beri yürürlükte olan Ortaklık Antlaşmasının yenilenmesi ile ilgili müzakereler 2017 Mart ayı itibari ile başlamıştır. Haziran ayında Brükselde gerçekleşen müzakere toplantısının ardından ise bu yılın sonuna kadar antlaşma metninin tamamlanmak istenildiği ve temsilci toplantılarının yoğun olarak devam edeceği açıklanmıştır[1].

İkili diyalog açısından taraflar arasında, insan hakları ve Azerbaycanın toprak bütünlüğü konusunda geçmişte yaşanan anlaşmazlıklar bir kenara bırakılıp, ilişkilerin daha sağlam bir temele çekilmek istendiği, iki tarafın temsilcileri aracılığı ile yaptıkları açıklamalardan anlaşılabilmektedir. 20 Temmuzda Brükselde düzenlenen müzakerelerin ardından Azerbaycanın Brüksel Büyükelçisi ve Müzakere Heyeti Başkanı Fuad Isgandrovun da belirttiği üzere Azerbaycan artık pragmatik hedeflere sahip bir şekilde AB ile ilişkilerini yürütmeye başlamış ve Güney Akım Projesi gibi projeler ile bu hedeflerin reel düzeyde uygulanabileceğini ifade etmiştir.[2]

İlişkilerin kısa geçmişine bakıldığında, Azerbaycanın neden daha pragmatik hedefler etrafında AB ile diyaloğunu geliştirmek istediği açıklanabilir. Hatırlanacağı üzere Avrupa Birliği, Azerbaycan nezdinde 2010, 2013 ve 2015 yıllarında da Ortaklık Antlaşması imzalamak için çeşitli girişimlerde bulunmuş fakat bu girişimlerinden bir sonuç elde edememişti. Özellikle Azerbaycanın toprak bütünlüğü ve egemenlik haklarının ihlali konularında somut adımlar atamaması Azerbaycan kamuoyunda, ABye karşı olan inancı sarsıcı nitelikte olmuştu[3].

İlişkilerdeki gerginliğin arttığı 2015 yılı, Azerbaycanın ABden beklentileri için bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Doğu Ortaklığı Antlaşmasının imzalanması için hazırlıkların yapıldığı 2015 yılında, AB Parlamentosunun Azerbaycan hakkında Çözüm için Ortaklık Belgesi yayınlaması ve bu belgede Azerbaycan Hükümetinin Dağlık Karabağ ve özellikle İnsan Hakları ihlalleri konusunda fazlası ile eleştirilmesi büyük hayal kırıklığı yaratmıştır[4]. Azerbaycan hükümeti ve kamuoyunda ABnin Azerbaycan ve Ermenistan

arasında çifte standart olarak algılanacak uygulamalar yapıldığı kanaati oluşmuştur[5]. Azerbaycan Devlet Başkanı İlham Aliyev, Azerbaycanın toprak bütünlüğüne ve egemenlik haklarına saygı gösterilmesi gerektiğinin altını çizerek, Azerbaycanın herhangi bir şekilde herhangi bir birliğe katılma niyetinde olmadığını belirtmiştir[6].

Azerbaycan ile yaşanan bu sürecinin ardından bir yıl kadar dondurulmuş halde kalan ilişkiler, 6 Şubat 2017de yeni bir Ortaklık ve İşbirliği Antlaşması hazırlanacağının açıklanması ile iyileşme dönemine girmiştir. Müzakereler esnasında ön koşul olarak eşitlik ve karşılıklı fayda ilkelerinin temel alınmasını isteyen Azerbaycanın ABye karşı tutumunu değiştirdiği gözlemlenmektedir. Azerbaycan hükümeti, ABden beklentilerini daha somut ve sağlam bir zemine çekerek, stratejik konumunu yeniden tanımlamak isteği içerisindedir. 2015 yılında belirlenen ilkelere göre müzakere edilen yeni antlaşma metni Azerbaycan tarafından hazırlanmış ve Avrupa Birliğine sunulmuş bir metindir[7]. Oysa ABnin, ortak değerleri ile kurucu antlaşmaları etrafında kurduğu ve dış politikasında bir yumuşak güç unsuru olarak kullandığı normatif gücü nedeniyle, genellikle antlaşma metni Birlik tarafından hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu taslak üzerinden ise müzakereler yürütülerek nihai metin elde edilmektedir. Azerbaycanın bugün içerisinde bulunduğu dönem ise Yeni Komşuluk Politikaları çerçevesinde komşu ülkeler için daha eşitlikçi koşulların oluşabileceği bir ortamın ilk adımı niteliğini taşımaktadır.

Azerbaycanın sunduğu taslak metin daha önce sunulan taslaklardan farklı olarak politika, güvenlik, ulaşım, ticaret ve göç gibi alanlar başta olmak üzere daha pek çok alanda da genişletilmiş işbirliği ve ortaklık kurulmasını amaçlamaktadır. Azerbaycanın özellikle üzerinde durmak istediği bölüm ise politika ve güvenlik konularını içeren kısımdır. Yukarıda anlatmaya çalıştığımız üzere Azerbaycan AB ile arasında eşit temellere dayanan bir ilişki kurulması istenmektedir. Bu nedenle politika ve güvenlik başlığı altında değerlendirilen konuların özellikle Azerbaycanın egemenlik haklarına herhangi bir halel getirmeyecek şekilde düzenlenmesi istenilmektedir.

Fakat tam da bu noktada değerlendirilmesi gereken önemli bir noktayı atlamamak gerekir. Ermenistan ile de Ortaklık Antlaşması imzalanması sürecinde olan AB, özellikle Dağlık Karabağ konusunda bir yandan Azerbaycanın toprak bütünlüğünü savunurken diğer yandan da Ermenistanın iddialarına katılmaya devam etmektedir[8]. Hal böyle iken Azerbaycan hükümetinin Dağlık Karabağ konusunda Avrupa Birliğinden beklediği desteğin gelip gelmeyeceği açık değildir. Geliştirilmesi planlanan karşılıklı bağımlılık ilişkileri çerçevesinde çözüm için bir adım atılması ve ABnin Dağlık Karabağ sorununda Azerbaycan tarafından kabul edilebilir bir çözüm arayışı içine girmesi şimdilik olası görünmemektedir.

Azerbaycan AB ile oluşturmak istediği politik diyaloğu enerji ve ticaret hacmi başlığı altında yer alan somut konular üzerinden geliştirmek niyetindedir. Bu şekilde politik konularda hareket kabiliyetini artırmak, Azerbaycan için somut bir hedeftir[9]. Özellikle Güney Akımı Projesi gibi projelerle AB ile arasındaki ilişkileri daha eşit ve somut bir düzeye çekme düşüncesinde olduğu rahatça söylenebilir[10]. Karşılıklı fayda sağlayacak olan bu tip projeler sayesinde Azerbaycan, AB için enerji alanında önemli alternatif kaynaklarından bir tanesi haline gelecektir. Avrupalı yatırımcıların Azerbaycan içerisinde gerçekleştireceği diğer ekonomik faaliyetlerinde ikili ilişkileri geliştirebilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Yeni Antlaşmanın nihai metni hazırlanmadan Azerbaycanın elde edebileceği kazanımlar üzerinde şu aşamada çok fazla yorum yapılamamaktadır. 2017 sonuna doğru nihai metnin hazırlanma sürecinin bitmesinin beklenmesi ve Azerbaycan hükümetinin ulaşmak istediği hedeflere ne ölçüde ulaştığının tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir.

*Tutku Dilaver Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde Yüksek Lisans eğitimine devam etmektedir.

Fotoğraf: avrupa.info.tr

[1] Leman Ismailova, Baku, Brussels hope to finalize draft of partnership agreement by late 2017, *Today.Az,*15.06.2017 http://www.today.az/news/politics/162254.html (Erişim15.08.2017)

[2]Georgi Gotav ve Olivier Billot, Ambassador: Azerbaijan wants a solid foundation for EU relationship, *Euractiv*, 09.01.2017 https://www.euractiv.com/section/azerbaijan/video/ambassador-azerbaijan-wants-a-solid-foundation-for-eu-relationship/ (Erişim 15.08.2017)

[3] European Union, Perceptions of the EU Public Opinion in Azerbaijan, *EU Neigboors East* , 2016 http://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2017-02/EU%20Neighbours%20East_Factsheets_2016_AZERBAIJAN.pdf (Erişim 15.08.2017)

[4] European Parlament,European Parliament Resolution on Azerbaijan *Joınt Motıon For A Resolutıon*, 09.09. 2015, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P8-RC-2015-0856+0+DOC+XML+V0//EN (Erişim 15.08.2017)

[5] Perceptions of the EU Public Opinion in Azerbaijan, 2016

[6] Georgi Gotev, Azerbaijans rejection of EU association was an eye-opener for Brussels, Euractiv, 11.02.2016, https://www.euractiv.com/section/armenia/news/azerbaijan-s-rejection-of-eu-association-was-an-eye-opener-for-brussels/ (Erişim 15.08.2017)

[7] Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı, ,Fuad Isgandarov's interview for Trend news agency on EU-Azerbaijan relations, *Azerbaycan Belçika ve Lüksemburg BüyükelçiliğiAmbassador*, 20.07.2017, http://brussels.mfa.gov.az/news/4/3243 (Erişim: 15.08.2017)

[8] Ermenistan Dışişleri Bakanlığı, Press Statement by Edward Nalbandian on the results of the 17th meeting of Armenia-EU Cooperation Council,2017, *Press and Information* http://www.mfa.am/en/press-conference/item/2017/05/23/min_armeu17/ (Erişim: 15.08.2017)

[9] Ambassador Fuad Isgandarov's interview for "Trend" news agency on EU-Azerbaijan

relations, 2017 (Erişim: 15.08.2017)

[10]Ambassador: Azerbaijan wants a solid foundation for EU relationship, 2017 (Erişim: 15.08.2017)

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinde (AVİM) başladığı 6 aylık uygulamalı eğitim programını tamamlamış, Misafir Araştırmacı olarak AVİM'e katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır.

Atıfta bulunmak için: DİLAVER, Tutku. 2026. "AZERBAYCAN İLE AB ORTAKLIK ANTLAŞMASININ YENİLENMESİ SÜRECİ NELERE İŞARET EDİYOR?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 69. Eylül 12. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/AZERBAYCAN-ILE-AB-ORTAKLIK-ANTLASMASININ-YENILENMESI-SURECI-NELERE-ISARET-EDIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır